

“Niçin savaşmayalım?” dediler; savaş farz olunca döndüler

أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلَإِ مِنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى؟

Musa’dan sonra İsrailoğullarının ileri gelenlerini görmedin mi?

إِذْ قَالُوا لِنَبِيِّ لَهُمْ ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟

Peygamberlerinden birine, “Bize bir hükümdar gönder de Allah yolunda savaşalım” demişlerdi.

قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَّا تُقَاتِلُوا؟

“Ya savaş size farz kılındığında gitmeyecek olursanız?” demişti.

قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا
وَأَبْنَائِنَا؟

“Memleketimizden ve çocuklarımızdan uzaklaştırıldığımıza göre niye Allah yolunda savaşmıyalım?” demişlerdi.

فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ؟

Ama savaş onlara farz kılınca, az bir kısmı müstesna yüz cevirdiler.

وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

Allah zalimleri bilir.

Kuşeyri'ye göre ihlas, bir işi **sadece ve sadece Allah emrettiği için** yapmaktır. İsrâiloğulları, “Yurdumuzdan edildik, o yüzden savaşıyoruz” diyerek ibadetin içine bir “karşılık” veya “kişisel bir acı” kattılar.

Eğer bir ibadet, kişisel bir menfaat veya intikam duygusuyla (vatani geri almak gibi meşru olsa bile) gerekçelendirilirse, o ibadetin manevi gücü zayıflar. Kuşeyri der ki; **“İhlas, ameli her türlü bulanıklıktan arındırmaktır.”** Onlar dünyevi bir sebep göstererek niyetin suyunu bulandırdılar.

“Rabbimiz emrettiyse baş üstüne” demek yerine **“Mağduruz, o yüzden yaparız”** dediler.

Bu, aslında Allah’a bir nevi **şart koşmaktır**. Yani **“Mağdur olmasaydık savaşmazdık”** demeye gelir. Onlar dayanaklarını Allah’ın emrine değil, kendi mağduriyetlerine yasladıkları için, imtihanın şiddeti arttığında o dayanak çöktü ve çoğu geri döndü.

Eğer onlar, **“Ey Peygamber! Allah neyi takdir ettiyse biz ona razıyız, emri başımızın üstündedir”** deselerdi; Allah onların kalbindeki o safiyeti görecekti ve onlara sarsılmaz bir sebat verecekti.

“Pek azı dışındakiler” ifadesindeki halis kullar ise yurtları için değil, sadece Allah için yürüyenlerdi. Elbette yurtlarını seviyorlardı, elbette zulme uğramışlardı, elbette acıları vardı. Fakat onların kalbinde asıl sebep bunlar değildi. Onların iç sesi şuydu: “Rabbimiz emretti; bize düşen teslim olmaktır.” İşte bu yüzden çoğunluk dökülürken onlar kaldı. Çünkü nefse dayanan kırılır; Allah’a dayanan sabit kalır.

Ey Nefsim, Gerekçenin Merkezinde Ne Var?

Ey nefsim! Bir işe kalkıştığında önce dur ve kendine sor: “Ben bunu gerçekten Allah emrettiği için mi yapıyorum, yoksa insanların takdiri, nefsimin tatmini, gururumun tamiri, ismimin duyulması, haklılığımın görülmesi için mi yapıyorum?” Çünkü bir amel dışarıdan güzel görünür; fakat içindeki gerekçe Allah’ın emri değilse, o amel ihlas suyunu kaybetmeye başlar.

Yardım Ederken

Ey nefsim! Bir fakire yardım ettiğinde, gerçekten “Allah infakı emretti, sadakayı sevdi, muhtaca merhameti istedi” diye mi veriyorsun; yoksa “Beni cömert bilsinler, ismim duyulsun, insanlar takdir etsin” diye mi veriyorsun? Eğer elin verirken kalbin alkış bekliyorsa, orada Allah’ın emrine nefsin gölgesi karışmış demektir.

Hizmet Ederken

Ey nefsim! Bir hizmette koştuğunda, gerçekten “Dinime hizmet edeyim, Allah’ın rızasına vesile olayım” diye mi çalışıyorsun; yoksa “Ben olmasam bu iş yürümez, insanlar benim

kıymetimi bilsin, ismim öne çıksın” diye mi gayret ediyorsun? Eğer hizmetin içinde görünme arzusu büyüyorsa, bil ki hizmetin elbisesini giymiş gizli bir benlik konuşuyor.

Sosyal Medyada Paylaşırken

Ey nefsim! Bir ayet, hadis, dua veya güzel bir hakikat paylaştığında, gerçekten “Bir kalbe faydam dokunsun, Allah’ın kelamı duyulsun” diye mi paylaşıyorsun; yoksa “Beğeni gelsin, takipçi artsın, insanlar beni âlim, hassas ve maneviyatlı bilsin” diye mi paylaşıyorsun? Hakikat paylaşmak ibadettir; fakat hakikati nefsin vitrini yapmak büyük bir tehlikedir.

Tartışırken

Ey nefsim! Bir meselede hakikati savunurken, gerçekten “Allah hakkın ortaya çıkmasını sever, batıl izale olsun” diye mi konuşuyorsun; yoksa “Ben galip geleyim, karşımdaki ezilsin, benim ilmim görülsün” diye mi mücadele ediyorsun? Eğer maksadın hakkı göstermek değil de kendini göstermekse, dilin hakikati söylese bile kalbin nefsin davasını savunuyor olabilir.

Namaz Kılarken

Ey nefsim! Namaza durduğunda, gerçekten “Rabbim emretti, kulluğumun gereği budur” diye mi duruyorsun; yoksa “Beni dindar bilsinler, çevremdeki insanlar hakkımda iyi düşünsün” diye mi dikkat ediyorsun? Tenhada gevşeyip insanların yanında toparlanıyorsan, orada ihlasın üzerinde riya tozu var demektir.

Sabrederken

Ey nefsim! Bir musibete sabrettiğinde, gerçekten “Allah sabredenlerle beraberdir, Rabbimin takdirine razıyım” diye mi sabrediyorsun; yoksa “İnsanlar ne kadar güçlü olduğumu görsün, kimse zayıflığımı anlamasın” diye mi dişini sıkıyorsun? Sabır Allah için olursa ibadet olur; gurur için olursa sadece nefsin sertleşmesi olur.

Özür Dilerken

Ey nefsim! Birinden özür dilediğinde, gerçekten “Allah kul hakkından sakınmayı emretti, kalp kırmayı sevmez” diye mi özür diliyorsun; yoksa “Aramız bozulmasın, itibarım zedelenmesin, insanlar beni kötü bilmesin” diye mi geri adım atıyorsun? Bazen özür bile Allah için değil, sosyal konfor için yapılır.

Çalışırken ve Kazanırken

Ey nefsim! İşinde, ticaretinde, mesleğinde gayret ederken, gerçekten “Helal rızık kazanmak ibadettir, aileme helal lokma götürmek Allah’ın emridir” diye mi çalışıyorsun; yoksa “Daha çok kazanayım, daha çok görünecek hâle geleyim, herkes benim seviyemi konuşsun” diye mi koşuyorsun? Helal kazanç ibadettir; fakat kazancın mabudu para olursa, çalışma kulluk olmaktan çıkar, esarete dönüşür.

Ailene İyi Davranırken

Ey nefsim! Anne babana, eşine, çocuklarına iyi davrandığında, gerçekten “Allah sıla-i rahmi, merhameti, güzel muameleyi emretti” diye mi davranıyorsun; yoksa “Ben iyi görüneyim, bana da iyi davransınlar, herkes fedakârlığımı bilsin” diye mi yapıyorsun? Aile içindeki iyilik bile Allah rızasına bağlanmazsa, karşılık bekleyen bir alışverişe dönüşür.

Zulme Karşı Dururken

Ey nefsim! Bir haksızlığa karşı çıktığında, gerçekten “Allah adaleti emretti, zulme rıza göstermemek gerekir” diye mi duruyorsun; yoksa “Benim tarafım kazansın, benim öfkem dinsin, benim intikam hissim tatmin olsun” diye mi hareket ediyorsun? Haklı olmak başka şeydir, Allah için haklı durmak başka şeydir. Nefis bazen adalet elbisesiyle intikam ister.

Ders Anlatırken

Ey nefsim! Bir hakikati anlattığında, gerçekten “Bir insanın kalbi aydınlansın, Allah’ın rızasına vesile olayım” diye mi anlatıyorsun; yoksa “Ne kadar güzel anlattığımı görsünler, ilmimi takdir etsinler, sözüm tesirli bilinsin” diye mi konuşuyorsun? İnsanlara Allah’ı anlatırken bile kendini anlatmaya başlıyorsan, orada niyetin kıblesi kaymış demektir.

Son Muhasebe

Ey nefsim! Her işin başında kendine şu soruyu sor: “Bu gerekçelerin içinde Allah’ın emri nerede? Ben bu işi Rabbim istediği için mi yapıyorum, yoksa nefsim istediği için mi?” Eğer cevap Allah’ın emrine dayanıyorsa, küçük amel büyür. Eğer cevap nefsin payına dayanıyorsa, büyük amel küçülür. Çünkü amelin kıymeti görüntüsünde değil, dayandığı niyettedir.